

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

**Начарян Нікіта Павлович,
Начарян Сусанна Жуліверівна**

Житомирський державний університету імені Івана Франка,
м. Житомир.

Керівник проблемної групи:

Василь Купрійчук, д.держ.упр., професор, професор кафедри
права та публічного управління

На сучасному етапі розвитку суспільства визначення місця і ролі культури в процесах його життєдіяльності стає предметом особливої уваги учених, експертів, політиків. Це зокрема обумовлено тим, що завдяки культурі формується інтелект, духовність особистості, здатної вміло й відповідально розв'язувати соціальні, економічні, політичні, національні проблеми, що є важливою умовою розвитку суспільства й виходу його на нові рівні цивілізації. Тому культура не може залишатися поза увагою держави, завдання якої полягає у тому, щоб забезпечити всі необхідні умови для її повноцінного функціонування і розвитку. При цьому головним є питання з'ясування сутності культури як об'єкта державного управління.

Культура (від лат. culture – обробіток, виховання, освіта, розвиток, шанування) – все, витворене людиною, на відміну від природного середовища, яке дане суспільству у готовому вигляді. Це спосіб освоєння дійсності, створення цінностей, реалізації творчого потенціалу людини у сфері матеріальної й духовної діяльності. Культура – це не тільки все те, що створене руками й розумом людини, а й вироблений віками спосіб суспільного поведіння, що виражається в народних звичаях, віруваннях, у ставленні один до одного, до праці, до природи, до держави, до політики тощо.

Належачи до певного суспільства, держави, людина зі своєю появою на світ органічно входить у вироблену її співвітчизниками культуру, вона стає її користувачем, творцем та носієм. Людина створила культуру, а культура – людину. Чим міцніші зв'язки людини з культурою народу, тим більшого можна сподіватися від

неї як громадянина, свідомого творця матеріальних і духовних благ, патріота й носія культури нації [1].

Культура виявляється в усіх сферах суспільства – в матеріальному виробництві, соціально-політичному, духовному житті. Це складна, багатовимірна й цілісна система, що історично розвивається. Динаміка життя, його еволюційні зміни надавали і надають культурі постійного поступу, видозмін, трансформації форм, методів, засобів. Культура формується, розвивається, поповнюється новими цінностями кожним поколінням спільноти.

Розвиток світової цивілізації загалом і формування національних держав зокрема засвідчують, що культура є основним чинником формування нації, інструментом подолання релігійних, освітніх, етнічних розбіжностей в ім'я консолідації суспільства і створення держави. Культура нації складається з численних взаємопогоджуваних і взаємодоповнюючих елементів – мови, мистецтва, вірувань й звичаїв, національних суспільних, політичних, господарських, культурних інституцій, які взаємодіють у єдиному комунікаційному просторі. З цих унікальних “цеглин” будується своєрідна конструкція, на якій тримається ідентичність національної спільноти [3].

Виходячи з багатогранності культури, у науковій літературі існують різноманітні підходи до її визначення. Культура розглядається як:

- особлива форма діяльності, пов'язана з мисленням, заняттям художньою культурою, прийнятими нормами поведінки тощо;
- загальний рівень розвитку суспільства, його освіченості й раціональності на шляху «від дикості до цивілізованості»;
- сума суспільних досягнень (включаючи технології, відносини й уявлення), завдяки яким людина виділяється з природи і виходить за рамки біологічної детермінації;
- духовний вимір будь-якої діяльності, в якому формуються мотиви, принципи, правила, мета і смисл діяльності [2].

Культура завжди була і залишається головним генератором моральних та духовних ідеалів суспільства, де творчість, у будь-якому її прояві, є основою інноваційного мислення, оновлення суспільства. Будучи джерелом нових ідей, виробничою базою духовних цінностей, сфера культури є важливою творчою силою, базовим регулятором розвитку суспільства. Впливаючи на думки

людей, їхні уявлення, суспільну діяльність, культура, виступає головним джерелом всіх змін і вибору нових шляхів організації суспільного життя, політичного та економічного розвитку суспільства.

Сучасний світ швидко змінюється, стає дедалі складнішим і різноманітнішим, глобалізованим і постіндустріальним. Відбуваються масштабні, глибокі якісні зміни в суспільному розвитку. Динаміка життя надавала і надає культурі постійного поступу, видозмін, трансформації форм, методів, засобів. Культура формується, розвивається, поповнюється новими цінностями.

Сьогодні у розвинених демократичних країнах з розподіленою владою і управлінням, ринковою економікою, розвиненими телекомунікаціями, декларованою свободою доступу до інформації, культура вирішує багато в чому інші, ніж, приміром, ще два століття тому, набагато більш різноманітні і складніші завдання, має інші пріоритети. Вона розглядається не лише як сукупність подій і явищ, а як один із вагомих ресурсів інноваційного розвитку суспільства. Так, у країнах Європейського Союзу давно визнано, що культура в широкому розумінні є основою розвитку і процвітання всіх сфер суспільного життя. Вона є невід'ємною складовою політики держав ЄС в сфері співробітництва та розвитку людського потенціалу, важливим інструментом сталого розвитку, а розширення доступу до культури визнається одним з пріоритетних завдань [4].

Виходячи з цього, в Україні необхідно перейти до більш широкого визначення поняття культури, яким користуються розвинені держави. Стратегічним завданням має стати зміна об'єктивного статусу і суб'єктивного сприйняття галузі культури від сфери дозвілля і збереження матеріальної спадщини до розуміння того, що галузь культури є одним з ефективних механізмів поступального соціально-економічного розвитку країни.

Наша держава йде дуже повільно до усвідомлення особливої ролі культури в суспільстві як ключового чинника вирішення проблеми суспільного розвитку, інтелекту нації та визнання його як стратегічного ресурсу модернізації країни. Сьогодні ще не сформована новітня концепція розвитку культури, яка б ґрунтувалася на розумінні культури як не лише засобу задоволення

духовних потреб суспільства, але й значущого чинника розвитку соціального та людського капіталу і, в свою чергу, розвитку країни.

Необхідні глибокі системні зміни, які зможуть здійснитися тільки через переосмислення ролі культури в суспільстві, ролі держави в підтримці культурної сфери та заходи її відповідальності за культурне життя країни. Розвиток культури України повинен стати найважливішим стратегічним напрямом державної політики, спрямованої на соціально-економічне зростання, зміцнення цілісності та конкурентоспроможності країни.

У результаті наша держава отримає чималі здобутки не лише у вигляді високого рівня національної культури, а й у вигляді суспільства консенсусу та соціальної солідарності, суспільства з високим показником толерантності, сформованої національної ідентичності [1].

У кожному окремому випадку розуміння і підходи до визначення культури залежить від специфічного інтересу та конкретного завдання дослідження і розглядається під певним кутом зору, тобто з багатьох сторін й аспектів, що наповнюють поняття “культура”, стають актуальними лише ті ознаки, які прямо пов’язані з предметом дослідження. Розуміння та застосування поняття “культура” у державному управлінні також має свої особливості, свій специфічний ракурс розгляду.

Список використаних джерел

1. Соціальна і гуманітарна політика: підручник/ [авт.кол.: В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг.ред.Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К.: НАДУ, 2016. - 792 с.

2. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / [авт. кол.: В.А.Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В.А.Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.

3. Купрійчук В. М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.) : монографія / В. М. Купрійчук. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – 378 с.

4. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 89–94.